

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Syntagma Iuris || Vniversi, Atqve Legvm || Pene Omnivm
Gentivm, Et || Rervm Pvblicarvm Præcipvarvm,||**

Grégoire, Pierre

Francofurti ad Mœnum, M.D.XCIX.

VD16 VD16 G 2999

28 de Fidei commissaria substitutione.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-97739](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-97739)

concurrere nominationem cum appellatio nomine, quo casu appellatio viriles facit partes: & appellationes nominibus addita, pro certiori demonstratione habentur, ita decisum in specie, l. si communi seruis, 37. de stip. seruo. In quaestione tamen, si testator dixerit, Relinquo ab heredibus quos supra nominavi: vel, substituo heredes, quos supra nominavi. Num heredes isti grauari vel vocati censeantur pro virili, aut pro portione hereditaria. Scinditur Schola Italorum a Gallicana. Aiunt enim Itali, nominatim videri vocatos & grauatos. Quam sententiam sequitur Cynus, in l. 2. C. de impub. Nos autem rectius meo iudicio, contrariam veritatem dicimus sententiam, & nominatos eos appellatio nomine, non proprio, & fideicompro portionibus hereditariis grauatos & vocatos. Quod & defendit Bart. in d. l. turpia, num. 2. de leg. 1. Et in l. Lucius, §. Lucius, de leg. 2. Et iure expressum id reperit, l. si pater filio, 9. de vulg. P. Sed & notandum ex his, si quando quidam nominatim substituti, alii per appellationem inueniantur, illos per viriles partes: istos, secundum portiones hereditarias successuros, adueniente substitutione, l. qui complures, 3. 2. eod. Formula secundum quod fit substitutio breui loqua seu reciproca, sunt. Prior quae propria & frequentior est. Eos inuicem substituo, l. si plures, §. l. iam hoc iure, eod. Item, vter eorum viuet, l. Titius & Seius, cum l. seq. de hered. instit. l. si fundum sub conditione, §. his verbis, de leg. 1. Est & substitutionis reciprocae fideicommissariae formula, quicungue heredum eorum decefferit sine liberis, alteri restituit hereditatem, l. ubi nemus, C. ad Trebell. secundum Salyc. in l. in testamento, de test. milit. C. Si tamen dictum sit, quicungue eorum decefferit sine liberis, alter sit heres, vel alterum substituo, fit directa reciproca, non fideicommissaria, Guill. Bened. in tract. recipr. num. 1. Cui autem possit fieri reciproca, iam apparuit ex his quae notauimus in explicatione quaestionis, quae contineantur substitutiones sub hac reciproca: & huc etiam transferri oportet, quae in singulis vulgaris, pupillaris, & exemplaris substitutionis tractatione dicta sunt, quae de effectibus earum, & rationibus.

De Fideicommissaria Substitutione.

Cap. 28.

Lib. 2. Instit. tit. 23.

- 1 Fideicommissorum origo.
- 2 Fideicommissum improprie quomodo dicatur substitutio.
- 3 Fideicommissum quid dicatur, & de pretore fideicommissorum.
- 4 Fideicommissaria substitutio quid, quatuorplex, de quibus rebus fiat, num. 5. & 11.
- 7 Fideicommissi grauamen imponi non potest ultra relictum.
- 8 Fideicommissum vulgare aliud, aliud pupillare, & eorum vires & distinctio.
- 9 Pupillare fideicommissum quid, & ut expiret.
- 10 Legitima an grauari possit fideicommissum, a persona filii vel eius heredis, disputatur nouo intellectu.
- 12 Fideicommissum quis possit, de forma fideicommissi, & quando feudum veniat in restitutionem fideicommissi, num. 13. & seq. 17.
- 14 Fideicommissum & pure, sub die, & sub conditione fieri potest: & quomodo relinq. nu. 18. 19.
- 15 Familia restituitur faciendae, ut regulanda.
- 16 Electio heredis grauari de restituendo vni ex familia, quomodo decidenda.
- 19 Condicio quid, & fideicommissum conditionale ante aduentum conditionis non transferri in suos etiam, praemortente substituto.
- 20 Fideicommissi clausula, si sine liberis moriatur heres, expressa, & tacita.
- 21 Clausula si sine liberis, an per se fideicommissum inducat.
- 22 Filius, qui impedit, an fideicommissum per clausulam, si sine liberis decefferit, superfluum grauato esse debet, & nu. 3. 2.
- 23 Filii tantum legitimi & naturales excludunt substitutum fideicommissarium per clausulam, si sine liberis, & numero 27.
- 24 Legitimus per scriptum principis non proprie legitimus nec eiusdem iuris ac legitimus naturalis. Talis tamen quando succedat proximis patri, nu. 2. 8.
- 25 Adoptiuus & legitimatus iuris eiusdem, & minoris aliquando legitimatus.
- 26 Monasterii ingressus non tollit fideicommissum, si sine liberis ex suo corpore natus moriatur, nec loco filiorum est.

29 Filii sunt in conditione clausula, si sine liberis, num. sint in dispositione, & vocati ad fideicommissum, & seq.

30 L. generaliter, C. de institut. restitut. sub cond. fact. explicatio.

31 Filii in clausula, si sine liberis, quando tacite censentur ex voluntate testantis vocati ad fideicommissum.

33 Fideicommissum iniunctum ascendentibus, vel aliis quam descendentibus, non habet clausulam subintellectam, si sine liberis, ut subintellectum in descendentibus.

34 Voluntas testatoris praefertur in ultimis voluntatibus.

35 Filiorum masculorum adiectio in fideicommissum, si sine liberis, an vocet ad fideicommissum eos masculos.

36 Fideicommissarius pater rogatus de restituendo filiis, an vnum eligere possit, & seq.

37 Institui aut substitui plures quomodo, & in quibus partibus succedant optime distinctiones copulatiuae & disiunctiuae, & personarum, & aliorum, & seq.

38 Distinctiua vel alternatiua dictio posita inter personas, quando resoluitur vel non in conuentionem.

39 Substitutus per fideicommissum liberis, an oporteat expectare mortem omnium liberorum: an vero si aliquis illorum decedat, admittatur remissus.

40 Institui plures per dictionem cum, quomodo succedant.

41 Fideicommissum non inducitur per verba consilii, vel enuntiativa simpliciter, nec ioco.

42 Clausula fideicommissaria faciens fideicommissum tantum, si de mente consistet, & persone sint idoneae. Fideicommissum autem in testamento nullo quando valeat, & nu. 4. 3.

Superest tunc, ut de postrema specie substitutionis, seu de fideicommissum, loquamur. Notum autem est vel initiatis iure, quomodo paulatim ex fide particulari, fideicommissa in necessitatem veniunt sub Augusto, id enim in suis institutionibus iuris civilis Iustinianus, & Theophilus tradunt, in §. 1. de fideicom. heredit. lib. 2. Instit. tit. 2. Ideo id prosequi praetermitto. Item quod notius est, fideicommissum non proprie, sed catachrestice seu abusive dici substitutionem, l. tutoris, 40. §. heres, de admitt. iur. quia verba potius iure directo explicari debent, c. 1. de testam. in 6. glo. in l. verbis civilibus, de vulg. Quo fit, ut interpretes dicant, verba statutorum, quae de substitutione loquuntur, non comprehendere fideicommissum. Quia fideicommissarius proprie non dicitur institutus vel heres, l. Lucius, in fine, de leg. 3. l. postulante, ad Trebell. P. nec fideicommissum hereditas, l. si Titius, de leg. 3. cum fideicommissarius non a testatore, sed per manus fiduciarii heredis grauari accipiat hereditatem, l. cogi, & l. quia poterat, ad Trebell. P. Item, quod hoc fideicommissum & sine praecedente institutione relinquatur aliquando, l. si quis cum testamentum nullum, & l. conficiuntur, & l. quod per manus, de iure codicillo. l. quarebat, de mili. testa. l. hereditatem, C. de codicil. §. fin. eod. tit. apud Iustin. Late tamen sumto vocabulo, appellatione substitutionis venit fideicommissum, l. Titia, in 2. §. Scia, de leg. 2. l. generaliter, §. vni autem, de instit. sub cond. fact. C.

Fideicommissum tunc dicitur, id omne quod ex fide alicuius pendet, quasi commissum fidei: vnde fiduciarius heredis, cuius fide hereditas restituenda relicta est personae a testatore expressae, l. si postulante, 67. §. fin. ad Trebell. Et ex sola fide instituti olim pendebat haec restitutio, postea adhibita est coactio, cum perfidia fallerent datam fidem instituti, d. §. 1. de fideic. hered. Imo adhibitus praetor, qui de fideicommissis exequendis cognosceret, l. 2. §. primus deinde diuus, de orig. iur. P.

Fideicommissaria substitutio est ea, per quam quis vocatur ex dispositione defuncti oblique, seu mediante persona alterius, ad hereditatem, vel rem singularem hereditatis. Vel breuius, est substitutio obliqua, per quam testator a persona honorata, aliquid alteri restituit, l. coheredi, §. filia, in 2. respon. de vulg. Et haec finitio maxime pertinet ad fideicommissum quod fit in ultimis voluntatibus. Nam cum fideicommissaria haec substitutio fiat in contractibus quoque, distinguere oportet eam a nostra: puta illam, quae fit in donatione inter vivos, quae admittitur ex l. quoties, de donat. quae sub mo. C. & in l. in donationibus, C. ad l. Falci. in qua non habet locum Trebellianica vel Falcidia, iuxta l. si visus fructus, §. dos, vbi Barto. ad l. Falcid. P. gloss. & interpre. d. l. in donationibus. Cum diuersim videbimus obseruatum in ea quam tractamus, de qua solum agimus. Haec duplex, vel vniuersalis, vel particularis. Vniuersalis est, quando ex ea restituenda est hereditas, vel pars illius in quota, tit. de fideicom. hered. apud Iustin. Nam

hereditas, est quid vniuersum, §. in primis, & §. nihil autem interest, de fideicom. liber. apud Iustina. Particularis, quando iubetur restitui quid particulare, vt seruus, fundus, vinea, &c. tot. tit. de sing. reb. p. fideic. restit. apud Iustina. ¶ Hinc constat de quibus rebus fiat fideicommissaria substitutio, nempe de rebus vniuersalibus, de hereditate, & de rebus singularibus. Et sicut quis potest grauare heredem suum in testamento vel in codicillis, onere fideicommissi restituendi fideicommissario: sic grauare potest illum, cui mortis causa donauit bona sua, vt villa omnia, vel partem illorum, aut rem singularem alteri restituat, l. cum hi, §. idem erit, de transp. l. cum pater, §. eorum, & melius in l. vt heredibus, de lega. 2. l. 1. §. fin. de vad. sol. C. l. 1. (de donat. caus. mort. Potest & fideicommissum imponi ab initio in donatis inter vivos, quae statim firmanur, non autem postea, l. quoties, & l. perfecta, de dona. qua. sub mo. C. in donationibus, ad leg. Falc. ¶ Responsum autem est, quod nemo intuitus potest fideicommissio grauari, vltra quam apud eum de bonis grauatis remaneat, deducto onere, l. cum talibus, §. fin. & ibi Bar. & l. non amplius, §. 1. de leg. 1. l. P. amphilo, §. fin. de leg. 3. l. ab eo, C. de fideic. Fitque computatio lucri grauati, habitatione tantum corporis legati vel fideicommissi, non imputato ei lucri sed deducto, quod ex sua industria ex corporibus legatis vel relictis potuit colligere vltra valorem rei relictæ, l. Imperator, §. si centum, & §. cum quidam, de leg. 2. puta, si vltimas lucratus est, vel si plaris rem vendidit quam valuerit, l. 3. ad leg. Falc. P. Habetur tamen ratio praelegatorum factorum eidem heredi, l. Neenni, eod. Iason in l. ab eo, C. de fideicom. vel si plura eidem ex eodem grauante obuenera grauato sint, l. Titio Seto, §. scia libertis, de leg. 2.

¶ De rebus pupilli aliquando posse fieri fideicommissum traditur, Vacarius, a Vacuna, lib. 4. Nouar. declarat. iuris, c. 64. num. 11. & lib. 6. c. si. nu. 7. Et ita distinguendum alia diuisione fideicommissum, in vulgare & pupillare. Vulgare est, per quod oblique succeditur testatori: sicut vulgaris substitutio est directa successione delatio. Quo fideicommissio grauatus filius, eius propria bona non continentur, l. coheredi, §. cum filia, de vulga. nec consequenter legitima, quae sine vilo grauamine debetur, l. quoniam in prioribus, C. de inoffic. testam. in l. cum ratio de bon. damnato. P. l. fin. C. de codicil. Sicut ex fideicommissio filii per heredem eius detraheretur & insuper Trebellianica, quae a quolibet herede deducitur in restitutione, §. quia, de fideic. hered. c. Raynaldus de testam.

¶ Fideicommissum pupillare est, per quod oblique succeditur filio: quemadmodum dicitur per pupillarem, l. secundum per fideicommissum, §. sicut, de leg. 1. In quod veniunt omnia bona filii, cuiuscunque generis sunt restituenda: etiam propria, & aliunde quam a patre quaesita, & ipsa legitima, d. §. sicut. Excepta Trebellianica, quae a quocunque herede grauato retineri potest, d. c. Raynaldus, de testam. l. iubemus, ad Trebellia. C. Et hoc fideicommissum tantum loci habet in impube decedente in pupillari aetate, nam si pubes factus moriatur, enascitur, l. quod fideicommissum, de leg. 1. sicut & substitutio pupillaris, adueniente pubertate, l. in pupillari, de vulga. Quamobrem recte animaduertendum est Voconio a Vacuna, lib. 4. declar. iuris, c. 64. num. 18. Sed ante Vacunam id docuit Ruinus, consil. 58. post num. 19. lib. 2. Jul. Clarus, lib. 3. Sent. in ver. testamentum, c. 72. num. 3. distinctionem, quam faciunt interpretes de grauamine in legitima, num e filio vel ab herede eius factum sit, hanc diuisione vulgaris & pupillaris fideicommissi temperandam. Dicunt enim filium grauati non posse, nisi quatenus relictum excedit legitimam: nunquam autem in legitima. Ceterum, heredem filii fideicommissi & in legitima grauati posse: Guillel. Bened. in ca. Raynaldus, ad verb. si absque liberis, 2. in compend. substitut. num. 18. & plene ad ver. reliqua, per fideicommissum, §. fin. de lega. 1. & l. cum patronus, de leg. 2. si fideicommissum post mortem filii iniunctum fuit, tractant doctores, in l. coheredi, §. cum filia, de vulga. P. Quod ita accipiendum, ita demum ab herede grauamine in legitima filii imponi posse, si impubes filius vel filia, cui substitutum est, moritur: vt tunc sit fideicommissum pupillare, quo simul cum aliis filii facultatibus legitima continetur, cum per illud succedatur pupillo, d. l. secundum, §. sicut, de lega. 1. Contra si filius filiae moriantur puberes: quo casu euascit pupillare fideicommissum, d. l. quod fideicommissum, de lega. 1. Ceterum, si pater expressit heredi filii prohibeat detractionem legitimae filii, expedita res est, legitimam ab herede filii grauato nominatim, non detrahi, l. si Titio, §. fina. eod. & ibi Ias. num. 15. & sequen. & num. 30. in l. ex tribus, num. 2. & sequen. de inoffic. testam. Iulius tamen Clarus tradit, in 3. lib. sen. in. in ver. testamentum, quast. 72. num. 3. & §. hoc intelligendum esse, quando filius adhuc esset pupillus. Nam inquit, si esset pubes tempore iniuncti fideicommissi, vel postea ad pubertatem peruenisset, tunc indistincte, siue fideicommissum sit iniunctum expresse ipsi filio, siue eius heredi, siue sit in dubio a quo relictum sit, semper detrahitur legitima a fideicommissio. ¶ Constat etiam testatorem posse non solum proprias res per fideicommissum relinquere, sed etiam & heredis, aut legatarii, aut fideicommissarii, aut cuiuslibet alterius, §. potest autem, de sing. reb. per fideic. restit. l. cum alienum, 10. l. pradia, 11. l. heredum, 15. de legat. C. l. sed si, 40. de lega. 1. hoc obseruato, ne plus quisquam rogetur ali cui restituere, quam ipse ex testamento acceperit. Nam quod amplius est, inutiliter relinquatur, d. §. post autem, l. plane, 2. §. fina. l. filius fam. 114. §. vt quis, de lega. 1. l. 1. §. fina. cum sequen. de leg. 3. vbi de §. non solum, & §. quod autem, de leg. apud Iustina. Potest & relictus fideicommissoria libertas seruis, §. libertas quoque de sing. reb. per fid. restit. l. de heredi, 6. & l. fideicommissaria, 10. & tota tit. de fideicom. liber. C. In summa, quae legari, quae in testatoris ditione sunt fideicommissio onerari possunt: nisi si quid singulari iure prohibetur, & nisi excedat hereditatis doctantem, supra quem grauare non potest testator heredem iure communi, vt postea docebitur Deo fauente, minuentur fideicommissum quarta ex Senatus consulto hereditatum relictæ, §. sed quia heredes de fideic. her. 10. tota tit. ad Senatusconsult. Trebell.

¶ Feudum est autem num in restitutione fideicommissi veniat, 14. si grauatur filius: responsum est non venire a Dyno, Bartol. Alexand. in l. si patroni, §. 1. ad Trebell. P. Alexand. conf. 91. Excipit tres casus Bened. cum, in c. Raynaldus, ad ver. si absque liberis, 2. in compendiosa, num. 26. & 27. Si fideicommissarius esset de liberis testatoris, & descenditibus, ad quos feudum deuolueretur: vel si sit de personis comprehensis in inuestitura, vel si receptum esset pro se vel heredibus. In Gallia tamen feuda, exceptis legibus feudodatis, sunt veluti patrimonialia, & possunt libere transferri, vt in feudoru libro annotauimus. Quis possit fideicommittere, si petas respondebo breuiter, quemlibet qui testari vel codicillari possit.

¶ Sed si de formula quaeris, secundum quam fideicommissum fiat, res cum tractata non sit, longiorem solutionem exposulat. Explanauimus tamen, quae verba essent directa, quae ue precaria siue fideicommissaria: & diximus obliqua esse, Rogo, peto, deprecor, requiro, volo, mando, iubeo, precipio, fideicommissio, hereditatem restituam. Sed neque utilitas in his huius fideicommissi praecipua versatur, vtiliora nobis indaganda sunt, & altius res repetenda. ¶ Sciendum igitur fideicommissum, & pure, aut ex die, aut sub conditione relinquere posse, §. potest, de fideic. hered. Et hic formulae variae mutantur potestatem restituendi. Purum fideicommissum fit, si dies vel conditio non apponatur ad faciendam restitutionem, & praesens est restitutor a morte testatoris: veluti si ita dictum sit, Sompronium heredem in testamento, rogoque eum, vt Caio restituat hereditatem, purum est fideicommissum. Et statim mortuo testatore cedit tempus & dies restituenda hereditas, & ius quaesitum cesserit Caio: vt etiam si moriatur ante restitutionem realem vel verbalem, transmittat hereditatem ad suos: & quamquam institutus nondum agnouerit vel adierit hereditatem, vel decesserit ante aditionem, l. si in persona, C. de fideicom. l. cum ita 33. §. quod a legatario, de lega. 2. Et ita defendunt interpretes, Guil. Bened. vbi sup. in fideicom. substitut. num. 64. & seq. contra quosdam glossas, glo. in l. cum filio, de lega. 1. gloss. in l. a testatore, de condit. & demon. qua. ibi docto. reprehendunt, quae hoc non admittunt, si aditio realis facta non est. ¶ Alia si similis formula puri fideicommissi, vni ex familia restitui volo. Alia, cui voloes ex familia, aut quibus voloes. Alia, familia restitui volo, l. vnum ex familia, 69. §. sed & si fundum de leg. 2. ¶ In quibus perpetuo purum quidem fideicommissum est, sed electionis perdifficilis quaestio. Nam si testator vtatur formulis: vni ex familia restitui volo: vel, cui voloes ex familia, electio est heredis, vt eligat ex familia cui restituatur: verum electione facta semel, non poterit variare, cum electio ius quaesitum sit, & statim petere possit, arg. l. huiusmodi, §. Stichum de leg. 1. l. apud Aufidum, de optio. lega. P. Quod si moram in eligendo faciat, omnes de familia petere possunt, quod vni relictum est, l. vnum ex familia, §. rogo, de leg. 2. At si dixerit, cui voloes, vel, quibus voloes, in electione heredis fideicommissi erit restituito: & plures poterit etiam eligere ex familia, etiam vltioris gradus, l. vni §. si de Falca. Verum tamen si cesset in eligendo heres, omnes de familia ad petitionem fideicommissi admittuntur, l. cum quidam, 24. de leg. 2. Si tamen testator vtatur formula: familia restitui volo, heredi non relinquatur electio, sed gradatim admittuntur, qui de familia testatoris erant proximiores, quo tempore is decessit,

decessit, l. cum ita, 33. §. in fideicommissis, eo. Et proinde quando electio heredis est, ante electionem, quod pertinet ad fideicommissum, & cessit, & venit dies fideicommissi & purum ita est, quid sit cedere & venire diem, vide l. cedere diem, de verb. sign. P. & iij. quan. dies le. ced. P. sed ratione substituti, gain incerto is est, cu pendente cōditione alius ab alio possit eligi, nec cessit, nec venit dies petitionis, d. l. unum ex familia, §. rogo, & §. si de falc. in si. vt transferri fideicommissum possit ante restitutionis moram. Cum aut ab omnib. petitur de familia, cessante herede in electione, cessit & venit dies, quoad omnes simul audiendos, & admittendos si velint, secundū sententiam Scauolæ, qui notat sibi contrarium Marcellum. d. l. cum quidam, 2. q. §. l. si amen, 25. de leg. 2. §. Vlpianus ¶ meminit altiarum for mularum, lex facta, 17. ad Trebell. vt ex Iuliano, heres fidei iura commisso, vt hereditatem Titii restituas, cū esset is qui rogatus esset, a Titio institutus. Et peto vt illi des, aut illi fideicommissum relinquant, Alia a Paulo recepta, l. vbi pure, 19. §. ter rogo. eod. Rogo Lucio Titii hereditatem meam cum Titio partiaris. Idem enim est ac si dictum esset, rogo hereditatem illam restituas, aut vt heredes facias. d. l. ex facta, 7. §. Ex ¶ die certo fideicommissum iniungi potest, vt post quinquennium, post pubertatem, cum in tutelam suam perueneris, & c. restituas hereditatem, §. heres, de hered. institut. 17. §. Sub ¶ conditione, quando cōditio substitutioni adiectur. Cōditio dicitur, quando quid in eum causam confertur, qui potest esse, vel non esse, exstat ut. de cond. & demonstr. P. Et hoc fideicommissum, si substitutus moriatur antequā cōditio aduenerit, non transferitur in heredes iure transmissionis, l. vni, §. si in autem sub. de cad. toll. C. quomnis sit filii, glo. & Barr. in l. vni, de his qui ante a. per. tab. C. glo. in l. heredes mei, §. cum ita, ad Trebell. P. text. in l. si in personam, C. de fideicom. Licet glo. in l. si cui sub conditione, §. fin. de actio. asserat cōtrarium, & glo. in l. si in personam, C. de fideicommissis. Quas tamen reiciunt merito interpretes. Et hoc late examinat Guill. Benedictus in c. Raynautius, ad verb. si absque liberis, in fideicommissaria, num. 71. & 72. dicens tamen, glossas veras esse in contractualibus substitutionibus, in quibus sit transmissio: quia ius queritur a die contractus. d. l. is cui sub conditione, de actio. §. ex conditionalibus, de verb. oblig. Tale existimant esse conditionem, cum morietur: nam mortis dies incertus est, etsi certum sit moriendum esse. l. de condit. & demonstr. Fideicommissum itaque hoc modo relinquitur, quod & tempus & cōditionem habet: vt restituas vni ex familia cum morieris, cui vobis aut quibus volis, d. l. unum ex familia, l. heres meus, de cond. & demonstr. Item & illud, veto de familia alienari. In quibus conditionibus vsq; ad mortem heres gravatus potest mutare electionem cum fideicommissi dies non cedat, nisi post mortem heredis. d. l. unum ex familia. Quod si ante mortem non elegerit, omnes de familia gradatim ad fideicommissi petitionem adiungitur, l. peto, §. a patre, & l. cum pater, ad leg. falc. l. filius sum, §. cum pater, de leg. 1. id est, eo ordine quo admitterentur ab intestato. glo. in l. cum ita, §. in fideicommissis, ad ver. nominati, de leg. 2. hoc plarium interpr. senten. firmat Iulius Clarus, lib. 3. sententiarum, in verb. testamentum, q. 76. n. 12. Soci. conf. 45. nu. 8. lib. 3. conf. & conf. 86. eo. vol. Cur. iun. conf. 22. num. 12.

10. ¶ Miscentur ¶ & conditiones in fideicommissis hoc, veluti, Si vita sine liberis decederet Philius, Licinio Protoni hereditatem restituat. l. i. C. de pact. Item, si alter illorum sine liberis decedat, superstiti restituat partem suam hereditatis. l. de fideicommissis, 11. de transact. Et hanc eandem conditionem referunt verba, si sine herede moriatur filius. Pius enim Cæsar sic rescripsit, si quis ita fideicommissum reliquerit, fidei tua fili commisso, vt si sine herede moriarius, restituas hereditatem Seio: videri eum de liberis sensisse. Et ideo decedendo sine liberis, extitisse fideicommissi conditionem. l. ex facta, 17. §. si ad Trebell. Quamuis respōsum est, hanc conditionem, si sine liberis, intelligi etiam non adiectam in imposito fideicommissis filio. Nam si suscepit filius gravatus liberis, expirat fideicommissum ex præfata mente defuncti, si de contraria non appareat: nec in dubio præsumitur testator, præiussisse suæ soboli alienam, l. generaliter, §. cum autem de instit. restit. sub cond. fact. l. cum acutissimi, C. de fideic. l. cum auus, de cond. & demonstr.

11. ¶ Existimant porro aliqui hanc conditionem, si sine liberis, perpetuo fideicommissum inducere, gl. mag. in l. precibus, ad verbum fideicommissis, de impub. Repugnant tamen alii, si cōditio illa adiciatur, impuberis institutioni. Nam tunc moriente, institutio in pupillari ætate, substitutio erit directio pupillaris: postea vero, si moriatur maior, fideicommissaria, Dyn. & Barto. in l. centurio, de vulg. P. Ias. & Alexand. in l. precibus, de impube. Barr. consil. 22. num. 1. Quod notabile est, si quidem illa verba si sine liberis, habent locum intra pupillarem ætatem, si impuberibus fiat, & effi-

ciatur directio pupillaris, vt in c. si pater, de testam. in 6. post pubertatem autem interpretanda sunt, vt omni tempore valeat substitutio. in x. l. quous, de rebus dub. P. ¶ Sed ¶ ad hoc vt deficiat substitutio fideicommissaria per hanc clausulam, operæpretium est, liberos relinquere superstitibus tempore mortis grauari. Alter dicendum, si post susceptos liberos & mortuos, ipse heres moriatur sine liberis superstitibus: non enim impeditur fideicommissi restitutio. Et ita iudicatum fuit in curia Parlamenti Burdegal. 4. Augusti, 1510. in causa viduæ domini de Rieux, Susanna de Bourbonnio, referi Papius, lib. 20. Rhaps. arefio. tit. 3. aref. 18. facit, l. ex facta, §. pen. ad Trebell. ¶ Item ¶ secundo, vt legitimi & naturales filii sint, qui excludant substitutum: potissimum si dictum sit, si sine liberis ex suo corpore natis decedat. Quare neque legitimi tantum, nec qui pro filiis habentur, neque legitimi per rescriptū principis, neque naturales tantum excludunt substitutum fideicommissarium. Io. Calderi. in vol. con. tit. qui filii sint legit. cons. 1. Bald. ad l. Lucius, 2. de hered. instit. & in l. si ita quis, §. is cuius, de leg. 2. Salyc. in l. generaliter, §. cum autem, de instit. sub cond. fact. C. l. 7mo. in l. ex facta, 7. col. de vulg. Quia 1. verba intelligenda sunt, secundum naturalem & veram significationem liberorum seu filiorum, qui dicuntur nati tantum ex legitimis nuptiis. l. filium, de iis qui sunt sui vel alieni iur. §. natura si quidem, quib. mo. nat. effi. sui. in auth. §. si aduersus de nupt. apud Iustinia. Sicq; communis se habet explicatio nominis, & secundum viam loquēdi communem dispositiones testatorum sunt explicandæ. l. Labeo, de supel. lega. P. vel in propria significatione. l. non aliter, de leg. 1. Et naturales tantum illa appellatione absoluta non continentur, nec spurii, hodie maxime. Cum naturales tantum procul a patris successione arceantur, omnimodico coitu reprobatore iure diuino. Et naturales etiam a fendo idico reiciuntur paterno, etiam si fuerint legitimi rescripto principis. §. naturalis, si de seu. fue. cont. im. domi. Et agna in vrb. feud. (Non enim hic loquor de legitimis & legitimis, & eadē iura habent: l. diui Constanti, §. & Linbemis, 6. & l. cum quis, 10. & l. seq. de nat. lib. C. c. 1. & c. tanta, qui fil. sint legit.) Neq; enim rescriptum principis facit legitimum, sed fingit esse legitimum, & iura legitimi dat, vt possit succedere, & alia gerere, quæ tantum naturalibus & legitimis conceduntur. cap. per venerabilem, eod. Atque legitimitas respicit legitimam, non aliorum, commodum vel incommodum, si non contentiam legitimitati. §. filium vero, quib. mod. nat. effi. sui, in auth. Itaque cum in excludendo substituto, clausula, si sine liberis, non respiciat utilitatem filiorum, cum illi non vocentur, nec sint in dispositione, vt paulo post ostendemus, legitimitas non poterit cōmodum adferre patri, vt legitimitatis prætextu fraudem patet substituto: ne ex dolo suo lucretur. l. i. & l. ne ex dolo, de dolo, P. Neque rescripta principum censentur concessa in fraudem vel iniuriam cuiusquam. l. 2. §. merito, & §. si quis a principe, ne quid in loc. pub. P. l. sicus, §. pen. & §. si serui, vrb. l. 2. C. de prec. Imp. offer. cum similib. Ergo cōditio, si sine liberis, non de legitimis intelligitur, sed de legitimis & naturalibus.

¶ Facit ¶ & arg. de adoptiuis, qui legitimi tantum sunt, & ex iuris fictione, l. si arrogator, de adopt. P. §. minore, eod. tit. apud Iustin. qui tamen appellatione filiorum simpliciter non veniunt, sed naturales & legitimi, ne veritas imagine naturæ obambretur, vt ait Papinianus. in l. filio quem pater, 2. de lib. & post. P. Et responsum ab eodem Papiniano est expresse, l. fideicommissum, 75. de cond. & demonstr. P. l. si ita quis, 15. §. fin. de leg. 1. §. sed adoptiui, de excusat. substitutionem, si sine liberis quis diem suum obierit, adoptionis commento non excludi. Quia & in plerisque aliis iuris articulis, adoptiui non proficiunt patri adoptiuo, vt nec eum releuent ab onere tutelæ. d. §. sed adoptiui, l. 2. §. remitti, eod. tit. P. facit §. adoptiui, si de seu. def. fuer. contro. int. domi. & cog. de. Hoc enim genus filiorum adoptiuorum, non naturalis familiæ est, sed inferatū naturalitati, & transituum, & commigrationis in alienam familiam, vt ait Gellius. lib. 5. c. 19. Vnde & dicitur, id est, positionem adoptionem vocant Greci: & qui adoptatus ab Argæo olim, Thefens idcirco dicitur, apud Plutarchum in vita Theci, vbi & ipsum Argæum, Pandionis dicit thetam, id est, adoptiuum. Et ab eadem translatione vocavit adoptionem Demosthenes, ἐπιδοτιον, in oratione de thetæ. Et ita vere pater intelligitur is solus, quem lex fecit & natura non dereliquit. l. cum in adoptiuis, §. omnia, de adopt. C.

¶ Proinde, ¶ cum istis rationibus non impediatur substitutum fideicommissarium vocatum, si sine liberis decedat heres, adoptiuus legitimus filius, neque etiam legitimus per rescriptum principis factus: quia legitimus & legitimatus eiusdem iuris & priuilegii dicuntur. gl. in l. in verb. parentibus ad municip. P. gl. si in l. filio,

de municipib. & origin. lib. 10. C. Imo minoris in quibusdam legitimitatis, quia legitimitas non proprie legitimus, sed cum nota improprietatis, quasi legitimus, glo. in c. innotuit, in ver. coniugata, de ele. Et restitutio natalium, quae fit legitimatione, l. imperialis, C. de nupt. dicitur fieri quasi natalibus: habet autem dictio, quasi, notam improprietatis. l. posthumorum, de iniust. rupt. P. l. si cum dotem, §. fin. sol. matr. Doctores in l. si ante nuptias, eo. tit. P. Sic aliud esse legitimum, & aliud esse legitimum. glo. in l. cum legitima, de sta. hom. Hic murus igitur aeneus est, neque naturales seu spurios, qui ex damnato coitu orti sunt conditionem, si sine liberis, impedire, ne detur occasio delinquendi, contra l. conuenire, de pactio. conuen. P. & ne damnatus concubitus approbetur. Et quia lex eos non probat, l. legem Anastasis, 7. de natur. lib. C. Neque etiam omnino legitimos per rescriptum, qui radicem ab hac commixtione habet infestam, & vix auelli a crimine paterno possunt. Neque omnis, qui pro filio habetur, & qualis est ei, qui natus est ex legitimo matrimonio. ¶ Quare etiam addemus, conditionem, si sine liberis ex suo corpore natis quis moriatur, non deficere per ingressum monasterii. Nam quamuis in monasterio loco filii esse dicatur, §. sed hoc praesenti, de sanctis. episc. in authent. c. in praesentia, de probatio, tamen monasterium non habetur tanquam filius ex corpore ingredienti natus: & ita, hic nihil officit substitutio. Hostien. §. 10. And. in c. Raynuitus, de testam. Bald. in authent. nisi rogati, C. ad Trebel. & in l. Deo nobis, de episc. & cler. C. vt in l. Lucius, in 2. de hered. insti. P.

27 ¶ Neque etiam hic immorandum censo in refellendis argumentis Alexandri, qui legitimos & fictitios filios, & spurios autumat aduersum ea quae diximus, efficere, vt deficiat substitutio. Alex. ab Imola, tomo 5. consil. conf. 2. & 37. vbi disputat has quaestiones Leuia enim sunt fundamenta, quibus costruxit opinionem, & partim iure Christiano subruata, partim falsis suffulta. Nam quod praecipuum habet & angulare, ex l. ex facto, §. si quis rogatus, de vulga. P. vbi naturales tantum faciunt, vt deficiat conditio. Subruitur, ex eo quod ibi apparebat de mente testatoris, quae id voluerat: & quidem iure Pandectarum id poterat velle licite, dum concubinatus permixtus permitteret impune habere liberos naturales. l. 1. 2. 3. de concub. P. l. 1. C. eod. Quod tamen recte apud nos antiquatum est, verito vt illicito concubinato, praeter vxorium, c. nemo, 32. q. 4. Et ista sordes naturalitatis tantum, inter faeces & quisquiliis spuriorum coiectae sunt: vt interpretari clausulam, si sine liberis, de spuris, non modo non absurdum, sed & impium & turpissimum sit, vt non debeat tam aperte patri contra ius diuinum & humanum, ex illis lucrum accedere, ex quibus poenam meretur, meliusque sit silentio hanc praegeniem obliterare. iuxta l. si quis illustris, ad Officia. C. §. 1. de lenon. in authent. l. 2. de ind. vid. roll. C. Neque turpis voluntas testatoris, vel mandatum quod aduertatur bonis moribus, locum sibi inter Christianos vindicare debet, vt nec gentiles passi sunt. l. si quis in quintis, §. si de leg. 1. l. iur. i. genium. §. praetor ait, de pact. P. l. filius qui fuit, 15. de cond. insti. P.

28 ¶ Neque etiam verum est, quod in omnibus legitimis patres fiant legitimis & naturalibus in successione. per §. & quoniam varie, §. reliqui, §. illud, §. adoptionis, §. quia vero, quib. mod. nat. efficitur, in authent. §. licet, quibus mod. uat. efficitur, in authent. Nam verum id quidem est, si de legitimis per matrimonium agas, c. tanta, qui fil. sint legit. at in aliis, minime. Nisi quod pertinet ad successione legitimitatis patris & proximum eius, qui consentiant legitimationi, quibus tantum succedunt ab intestato legitimitati: non autem aliis proximis non consentientibus, quibus tamen succedunt naturales & legitimi. §. filius vero, quib. mod. nat. efficitur, in authent. l. communium rerum, 9. C. de nat. libe. Quod autem de potestate principis negatur Alexander, mihi ad voluntatem precedentium facit, cui princeps non censetur, vt monui, iniuriam inferre: ne iniuriae occasio inde nascatur, vnde iura manere solent. l. meminerint, C. vnde vi. Effertque hoc rescriptum contra honestatem publicam & aduersus castos mores.

29 ¶ Ex etiam clausula tamen superior, si uosa & inuoluta admodum oritur quaestio, num liberi qui sunt in conditione illa substitutionis, si sine liberis moriatur, sint in dispositione: hoc est, num liberi suscepti, qui propter defectum conditionis substitutionis faciunt exprime fide commissum, sint vocati & substituti patri, qui ea conditione grauatus erat, vt illis liberis necessario sit restituenda hereditas per patrem: an vero excluso substituto susceptione liberorum, pater sit liber in dominio ipsius hereditatis, & possit de ea ex arbitrio perinde ac si nulla esset substitutio vel grauamen, disponere. In hac quaestione, sententiae interpretum sunt ex diametro pugnautes. Nam quidam arbitrantur esse in dispositione vt in con-

ditione, & vocari ad hereditatem, vt Baldus in l. 1. de cond. infer. C. Ludo. Romanus, in l. si cum dotem, solu. matr. Petrus Ancharanus, consil. 70. & alii, Soci. in l. cum auus, de condit. & demonstr. & in fin. & consil. 77. num. 4. lib. 1. Curt. Sen. conf. 3. num. 22. Old. consil. 21. cum similib. quos citat Nicol. Boer. decif. 155. num. 19. & Jul. Clar. lib. 3. sent. iuris, in verb. testamentum, q. 77. Quidam tantum in conditione, & non in dispositione, post glo. fin. l. Lucius, in 2. de hered. insti. P. citat plus quam ducentos auctores Iulius Clar. prati. q. 77. & Boer. in d. decif. 155. Ego porro breuitati studendo & facilitati, concludendum cum distinctione arbitror. An conditio, si sine liberis, appositae fuerit pure institutioni extranei: & tunc vere sunt tantum in conditione liberi, non in dispositione vocati, nec videatur testator voluisse grauare institutum de restituenda filiis hereditate. Ita deserunt clausulae hae ex sententia Zenonis Cæsaris in fidei commissio appositae, l. liberos, ad Senat. Trib. C. si sine liberis decesserit: & vt liberi restituatur. Neque mentio facta aliquarum personarum in conditione, facit institutionem earum, vt in l. si quis eum, 16. §. si de vulg. Lex factio agitarum, 19. & l. si quis ita heres instituitur, de hered. insti. P. l. si quis sub conditione dandorum, si quis omni causis, P. quando videlicet verba enunciativa prolata sunt propter alium, quam quod disponitur, vt in quaestione proposta. Alioquin enim, si verba enunciativa ponuntur in conditione non respectu alterius, sed sui ipsius, & praecedentia & sequentia exigunt implementum, faciunt dispositionem cum conditione, vt in l. pen. §. de colla. dor. P. l. denig. Pegasus, §. §. pen. de pec. leg. P. l. Proculus, §. si de usufruct. & quemad. quis utat. Secundo considero, an institutus & grauatus cum clausula, si sine liberis, sit ex filiis testatoris. Et in hoc casu puro sub distinguendum, an nulla alia coniectura meatis testatoris est quam conditionis, si sine liberis, ex qua possimus inferre voluisse testatorem filios vel natos ex filio succedere post patrem, & tunc quoque, vbi nulla adest alia mentis coniectura, statim conclusioni, vt sint tantum in conditione, non in dispositione. ¶ Nam prae texere hic scrupulum, quod pater videatur propria sobolem magis dilexisse quam extraneos, Cyn. l. cum acutissimi, de fideicom. l. cum auus, de cond. & demonstr. in P. l. generaliter, §. cum autem, de insti. resti. sub cond. fact. C. nihil ad rem. Siquidem dum patri relinquuntur hereditas, non extranei preponuntur, & presumitur testatorem potius in dispositione filii sui, quam nepotum, remanere voluisse hereditatem. Magis enim dilectus filius, quam nepotes. Quin & relinquendo filio, videtur vna reliquisse, sed ordine & ex arbitrio filii, nepotibus: non per viam substitutionis, ne grauaretur magis dilectus filius, sed per viam successione, qua filii nepotes ad patris, non autem hereditatem iure natura & ratione vocantur. l. scripto, vnde lib. l. cum ratio, de bon. dam. P. l. si quidem, in fin. quod mox. casu. P. Et hoc ipsum in specie docere videtur l. generaliter, de insti. resti. sub condit. fact. C. vbi susceptis liberis hereditas respectu nepotum dicitur paterna, non autem, omne fructu paterno. & c. Et in §. fin. eiusdem l. verbum transmissionis, notandum est, ex qua succedunt patri filii in conditione positi: vnde indicatur successio ab intestato. l. vni, de his qui ante aper. tab. non ex dispositione filii. Ibi, non concedente ad substitutos eam partem venire, sed ad filios vel filias, nepotes vel nepotes, pronepotes vel pronepotes, transmittenti. & c. Subinde & id firmatur ex l. 1. C. de pact. leg. de fideicommissio, C. de transact. vbi grauatus de restituenda hereditate, si sine liberis decesseret, recte remittit spem fideicommissi, quamuis postea filios cum moritur reliquerit: quae remissio non probaretur, si filii tenerent restituere hereditatem. Quia res quae fideicommissariae restitutioni obligata est, non potest alienari & alienata reuocatur ab herede per fideicommissum substituto. l. si §. fin. autem, & authent. res quae, C. com. de leg.

¶ Aut etiam aliqua adest coniectura mentis testatoris, qua colligimus voluisse etiam vocare tacite liberos instituti filii: & tunc dicemus filios esse in dispositione quoque & conditione, & vocatos ad fideicommissum. vnde de hoc Iulianus Clar. vbi sup. lib. 3. q. 77. num. 2. & q. 78. Veluti primo, si testator filios filii grauasset: nam tunc & honorasse & vocasse censetur. Barr. ad L. centurio, nu. 37. de vulga. Nam relinqui non potest onus ab eo qui non honoratur, l. ab eo, C. de fideicom. & ita iudicatur, Guid. Pap. decif. 39. Cracca. conf. 155. num. 5. Anania. consil. 92. nu. 10. lib. 1. Exemplum demus, ne confundamus hanc clausulam oneris cum alia clausula, quam ad onus falso plures referunt: nempe, si filius meus sine liberis, & liberi eius sine liberis. Vbi nullum cum sit onus liberorum, ponunt tamen ab urde. Ergo exemplum est oneris in hac clausula, Instituo filium meum, & si filius meus sine liberis decesserit volo vt restituatur hereditatem meam Titio. Et si filii nati vel nascituri ex ipso filio meo instituto.

38 ¶ At si plures personæ, inter quas affectionis ordo cadit, vocantur per alternatiuam: puta: *instituto Titium, vel eius filios*, tunc videatur vocati non simul vel semel, sed ordine successiuo. Primo Titius, deinceps eius filii per fideicommissum & in hoc conueniant omnes interpretes. *Deci. consil. 95. num. 4.* Obseruat tamen oportet. *l. pen. C. de verb. sig. quæ per disiunctiuam vocatos, æquali lance vocatos ait, & resoluti in coniunctam: nisi dicas æquali lance succedere, scilicet ordine vel simul, si aliud non prohibeat.* Quare si quis substituat filios vel nepotes Titii, disiuncta non resolutur in coniunctam, propter ordinatam affectionem, vnde mens testatoris elicitur: neque quamdiu aliquis ex filiis supererit, vllus ex nepotibus admittetur. *Paris. consil. 21. num. 11. vol. 3.* & dispositio facta de personis, quæ mutuo sibi succedere possunt ab intestato, in dubio intelligitur eo modo & ordine, quo de iure communi vel municipali ad successionem ab intestato vocantur. *Socin. consil. 104. num. 26. n. 1.* vt si omnes de familia nomine collectiuo vocati sunt. vt, *Substituto omnes de familia mea*, censentur vocati gradatim etiam plures, sed in eodẽ gradu proximiores. *l. fi. C. de verb. sig. gl. in l. cum ita, §. in fideicommissis, in verb. nominati sunt, de leg. 2. Soci. consil. 43. n. 8. & consil. 86. n. 8. l. b. 3. Curt. iun. consil. 22. n. 12. Paris. consil. 3. num. 4. l. lib. 1. & consil. 38. n. 1. lib. 2. conf. Vnde sequitur, vt quia oēs, qui in eodẽ gradu sunt, æqualiter ab intestato succedunt siue filii sunt, §. 1. de here. ab intest. veni. in auth. siue remotioris gradus, §. si vero neg. fratres, eo. & filios quoque vocatos ad fideicommissum æqualiter: neq; in electione patris esse, alteri ex illis eligere. Quia par affectio præsumitur testatoris, nisi contrarium appareat, in omnes, ac erga vnum ex filiis: omnes enim in eodem gradu.*

39 ¶ Porro si libeat prosequi vltra, num, si liberis liberi vel alii substitui fiat, oportet expectare istos, qui substituti sunt liberis, mortem omnium liberorum: aa vero vao moriente, substitutus vel substituti per fideicommissum ad illius partem admittantur, vide quæ tractantur in l. cum quidam duobus, l. 10. & ibi gl. de impub. C. Bart. in l. heredes mei, §. cum ita, ad Trebellia. P. l. pen. de inst. rup. irri. testam. P. ¶ Ceterum, ¶ quando plures personæ, inter quas cadit ordo affectionis, vocantur per dictionem, cum, vt, *instituto Titium cum Manio eius filio: hoc casu, Titius & Manius admittantur simul & semel, non ordine successiuo. In sim. Gallus, §. quidam rite, num. 30. de lib. & postb. P.* Si vero plures vocantur nomine collectiuo cum aliis, sub duplici denominatione puta, *instituto Titium & nepotes Manii*, ut potes plures pro vna persona habeatur, & diuidant hereditatem cum Titio in partes æquales, idipsum in substitutione. *Soc. iun. consil. 104. num. 25. l. b. 1. Iul. Clar. in 3. lib. in verb. testamentum q. 80. num. 7. facit l. si quis Titio, 2. resp. de vusu fructu accref. Vide tamen latius hanc questionem tractatam, in l. fi. in text. & gl. & ibidem per interpretes. C. de impub.*

40 ¶ Sed ¶ hæc haecenus de clausula, *Si sine liberis*, dicta sint, quam mitteri conditionali mortis fideicommissio diximus. Pergo, dicoque & alias conditiones apponi posse, vt in *l. fideicommissa, l. 1. §. cum esset, & §. fideicommissum, §. si cui, de leg. 3.* secundum voluntatem testatoris per qualiacunque verba, dummodo sint dispositiua. *l. 2. C. com. de leg.* Verba namque consilii, vel adulatoria non inducunt fideicommissum. Quia mens fideicommissi tendi testatoris non apparet. *l. general. capite. 32. de vusu & vusu fructu leg. P. l. cum pater, 79. §. mando, de leg. 2. l. pater filium 35. §. pen. de leg. 3.* Nec verba simpliciter enunciatiua probant mentem, si Papa, cap. 10. & ibi inter. de priuileg. in 6. nisi quod factum est ab enuntiant referant, idque sine præiudicio alterius, & tantum vt probent contra referentem & consistentem. *Lex hac scriptura, 16. de donatio. in P.* Neque verba iactantia de instituendo aliquem heredem, cum heredem faciunt. *Leius bona, 31. de testam. P.* Nec si quis ioco dixerit, *ego te heredem facio. l. diuus Traianus, 25. de milit. testam. P. l. si. C. de test.* Vt neque obligatio nascitur ex his, quæ promittuntur loco, vel enunciatine demonstratiõnis causa, *l. obligatio unum substantia, 3. de act. & obli. P.* aut si consilii causa alicui mandata sunt. *l. 2. §. fin. manu. P.* Excepta semper, vt in noui, voluntate testatoris contraria, qua & per verba enuntiatia inducitur fideicommissum, si ad grauatum diriguntur: exempla passim in iure occurrunt. vt in *l. vnum ex familia, §. fin. & l. peto, 71. in prin. de leg. 2. l. pater filium §. pen. de leg. 3.* Atque Vlpianus sic respondit, hoc sentit, *l. etiam hoc modo, 118. de leg. 1.* Etiam hoc modo, *cupio ut des, opto ut des, credo: e daturum fideicommissum est.* Addit Neratius, *l. & eo modo, 121. eod. & eo modo relictus, exigo, de fidei ut des, fideicommissum valet. Sed & ita volo hereditatem meam Titii esse. Scio hereditatem meam te restituendum Titio.*

41 ¶ Porro ¶ fideicommissa quocunque sermone relinquuntur, Latino, Punico, Græco, vel alio, *l. fideicommissa, 11. de leg. 3.* ab in-

testato, & ex testamento in epistola, *l. 1. §. hoc autem Senatusconsultum, ad Treb. l. eam quam. l. & in epist. & lex testamento, C. de fideicom. §. præterea, de fideicom. heredi.* & in testamento nullo, puta ex defectu solennitatis: dummodo ei appositæ sit clausula: *Si non valet iure testamenti, valeat iure codicillorum. Gai. Benedic. in ver. si absq; liberis, in fideicommissaria, nu. 7.* ¶ Formulæ ¶ fideicommissorum prædictæ & similes, ita demum fideicommissum ponunt: si de formata seu certa voluntate appareat disponentis, siue in testamento, siue in codicillis, vel sine scriptura, in *l. & sine scriptura, §. ad Senat. Trebell. C.* aliter probata: & si legit max per personam suam, seu idoneam, quibus restitutio facienda est. De illis igitur pauca & de reliquis, quæ ad fideicommissa pertinent, dicenda sunt.

Deiis, quibus fideicommissum relinqui potest: & de reliquis, quæ ad hanc substitutionem fideicommissam pertinent.

C A P. 29.

- 1 Fideicommissum olim relinquebatur factionis passiuæ testamenti incapacibus: & incapacibus: quo autem successu caperit approbati, nu. 2. & 3.
- 4 Fidem pro fideicommissis incapaci relinquendo accommodare non est licitum.
- 5 Filiis spuris quomodo non liceat fideicommissum relinquere, item & alius.
- 6 Fideicommissum indigno relictum quando fisco applicetur.
- 7 Fideicommissaria substitutionis finis & effectus aliqui.
- 8 Fideicommissum purum, non conditionale transmittitur.
- 9 Fiduciarius heres etiam incapax quando cogitur adire, & quare, & quibus actio. nu. 10. & 11.
- 12 Fideicommissi restitutio re & verbis fit, & quomodo.
- 13 Substitutionis fideicommissaria ius quando transeat in heredem substitutum, eo ante restitutum hereditatem mortuo.
- 14 Fideicommissi restitutio que simul continetur restituenda.
- 15 Fiduciarius non caret restituendo fideicommissario, sed contra fideicommissaria fiduciario de eversione rerum.
- 16 Prælegata quando veniant in restitutionem fideicommissi.
- 17 Conditionis implenda fideicommissi causa quando restitui debeat ab instituto fideicommissario.
- 18 Sepulchri ius remaneat penes institutum restituentem fideicommissum.
- 19 Præiudicium percepti hereditatis a grauato quando non restituuntur cum fideicommissis, & 20.
- 21 Restitutio fideicommissi, quando ante diem fieri vel non fieri possit.
- 22 Donatio facta uxori non venit in restitutionem fideicommissi ei iniuncti a marito.
- 23 Restitutions ius subiecta quando recte a fiduciario alienentur, & an reuocari a fideicommissario possint: & quando ille agere possit, & quas actiones habeat. nu. 24. & 25.
- 26 In restitutionem fideicommissi non veniunt quadam alia remissione annotata.

¶ Personæ, ¶ quibus olim fideicommissaria restituenda erat hereditas vel legatum, factionem non habebant, vt plerumque testamenti: nam illis cum non possent hereditatem vel legata aperte relinquere, restitui fideicommissi debebant illorum, qui ex testamento capere poterant. *§. 1. de fideicom. heredi.* Et ita primis temporibus infirma erant fideicommissa, quia nemo iniustus tenebatur præstare, vt pote quod si des esset data aduersus ea, quæ a lege prohibita erant, *l. non dubium, C. de legib. l. pacta que contra, C. de pact. l. si uis gentium, §. prator ait. eod. P. l. si quis inquitinus, §. fin. de leg. 1.* cum quid enim directe prohiberetur, non debet per obliquum in fraudem legis permitti, *l. cum quid, de reg. iur. cap. 2. de procur. c. constitutus, de conce. prob. l. 4. §. is autem ad Senat. Mac. P.* Inpositione personarum, vlti. de donat. int. vir. & uxor. l. hac ratione, §. non tantum, eod. tit. in P. c. sicut non suo, 46. dist. Quo casu & plures habebant perfructus exultationem in male promissis fidem rescindendam. *c. in malis, c. vnusquisq; 22. quæst. 4. cum simi. ¶ Fuerunt ¶ & aliquando postea relicta fideicommissa incapacibus sub eadem fide accipientium, certis de causis indirecto, fides tamen accommodata honestis & bonis voluntatibus non implebatur, vt plerumque ab heredibus, cum de modo hoc disponendi nondum statutum fuisset. Ideo clam ita factum & indirecto, videbatur ad quamdam legis transgressionem pertinere, vt prædicta, quæ relinquebantur incapacibus. arg. l. si. de rit. nu. 1. P. l. non intelligitur, 3. in prin.*